

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. סימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא.....1
- ב. אין טינוף פחות משלשים יום.....2
- ג. חלב פומר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אין חולבות אלא אם כן יולדות.2
- ד. היתה לה חמותה אינה חוששת יצאה מליאה חוששת.....4
- ה. גדייה שילדה שלש בנות וכל בנותיה ילדו שלש שלש כולן נכנסות לדיר להתעשר.....4

דף כ.

א. סימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא

בהמה דקה¹ שטנפה, פירוש שנימוח העובר² ויצא המיחוי, פטורה אחר כך מן הבכורה שהולד שהיה במיחוי זה פטור³, אבל צריך להראותו לרועה חכם שיראה אם הוא מיחוי ולד, אם אמרו הרועים עובר הוא אלא שנפסדה צורתו הרי זו פטורה מן הבכורה. אבל בגסה אין זה סימן שיכול להיות טינוף בלא ולד⁴.

ובהמה גסה שהפילה שליא, פטורה אחר כך מן הבכורה שאין שליא בלא ולד⁵, מכל מקום השליא עצמה אין בה קדושה ומותר להאכילה לכלבים

¹ שו"ע ונו"כ שמו ז

² לשון הרמב"ם הלכות בכורות פרק ד הלכה י "בהמה דקה שהפילה עובר, שעדיין לא נתבאר צורתו הרבה וניכרת לכל, וזהו הנקרא טינוף"

³ לבוש וש"ך י

⁴ ערוך השלחן שם סעיף ח

⁵ שם ושם יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ואינה צריכה קבורה⁶ שאין זה נקרא בכור⁷. והכל יודעין שאין שליא בלא ולד. ובדקה אין זה סימן⁸.

אשה המפלת שליא⁹ תשב ימי טהרה בזכר¹⁰ וכנקבה שבועיים של ימי טומאה, ובימינו אין ימי אהרה כלל¹¹ לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד.

ב. אין טינוף פחות משלשים יום

ולד בהמה¹² לא עמדו חכמים על מניין הימים שיגמר בו, אבל אמרו שהמפלת טינוף אינה מתעברת אחריו ולא מקבלת ולד אחר לפחות משלשים יום.

דף כ:

ג. חלב פוטר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אין חולבות אלא אם כן יולדות

בהמה שהיא¹³ חולבת אף על פי שאין ולד עמה פטורה מהבכורה, שרוב הבהמות אינם חולבות אלא אם כן ילדו. ויש אומרים¹⁴ שאין סומכין על מה

⁶ להבדיל משפעה חררת דם להלן כב; שם ושם יב

⁷ לשון הרמב"ם שם שאין מתקדש בבכורה אלא זכר וחזקת הנולדים מחצה זכרים ומחצה נקבות, וכבר ביארנו שהזכר שאין בו מקצת סימני אמו אינו מתקדש בבכורה ונמצא מיעוט הנולדין הן המתקדשין בבכורה ואין חוששין למיעוט

⁸ ערוה"ש שם, ואע"ג שאין שליא בלא ולד ולכאורה אף בדקה נאמר כן וצ"ל דהכי קים להו לרבנן שהרי לשון משנה סי' ולד בדקה טינוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא. מעשה רקת על הרמב"ם שם.

⁹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י הלכה יד

¹⁰ כלומר שדם טוהר שלה נגמר לאחר ארבעים יום

¹¹ וכתב הרשב"א ז"ל דעכשיו לא יהבינן לה ימי טוהר כלל וכן דעת הרמב"ן ז"ל. מ"מ שם

¹² רמב"ם הלכות בכורות פרק ד הלכה יב

¹³ שו"ע ונו"כ שם ג ומה שצ"י בעין משפט סעי' ד ט"ס דסעי' ד שייך לדף כג.

¹⁴ רמ"א שם כדעת מור בשם ה"ג והגהות מרדכי פרק האשה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

שהיא חולבת¹⁵, וכן פסקו האחרונים¹⁶ וכן נוהגין במדינות אלו, מפני שחקרו ומצאו לפעמים חולבות אף על פי שלא ילדו. מיהו אם יש עוד צד אחר של היתר עם חולבות אף על פי שגם אותו הצד אינו אליבא דהלכתא לסמוך עליו, כגון שהגוי מסיח לפי תומו שילדה ודבריו נראין שאינו מכוין להשביח מקחו,

וכגון שקונין ממנו פרה חולבת והיא מעוברת ב' או ג' חדשים והוא אומר הלא תראו שהיא מעוברת ואני מזהיר אתכם שסמוך ללידתה אל תקרבו אליה כי דרכה לבעוט ברגליה מאוד באותו זמן כי כן עשתה כבר כשילדה ברשותי, אף על פי שגם בזה יכול להיות שדרך ערמה אומר כן ולהשביח מקחו מכוין ועליו לבדו אין סומכין, מכל מקום כיון דחששא רחוקה היא זו מצרפין אלו ב' הטעמים להתיירה.

ודוקא בפרות וסתם מקומות שלא נשמע שחולבות בלא ולד, אבל במקומות שנשמע דגם פרות חולבות בלא לידה או בסתם מקומות ובעזים, לא סמכין על כך מפני שדרך עזים להיות חולבות בלא ולד¹⁷.

אפילו במקום דאיכא ספק ספיקא אין סומכין על כך, כגון שילדה שנים ואין ידוע איזה נולד ראשון דהשתא בכל אחד איכא ספק ספיקא כיון שהיתה חולבת כבר, ספק ילדה ספק לא ילדה, ואם תמצא לומר לא ילדה על כל אחד יכול לומר עליו אין זה

¹⁵ והכלל הוא לפ"א דאין חוששין למיעוט כר"מ מ"מ ש"ב כ"ק דחולין (י"א ב') ור"מ היכי כו' מ"מ היכי דאיכא חזקה בהדה חיישינן בההיא דכאן ודוקא לחומרא אבל לקולא לא דהא רבנן פליגי עליה דר"מ בההיא דקדושין פ' א' ברוב תינוקות מטפחין ומיעוט דלא שכיח אף להחמיר אין מצטרף כמ"ש רוב מצויין אצל שחיטה מומחין ואף על גב דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת לבד באשת איש דמחמירין לכתחלה כמו במים שא"ל סוף ומסבלי והדר מקדשי תוס' שם ע"ש. והנה מ"ש דמיעוטא בהדי חזקה היינו להסברא שפסק דחלב אינו פוטר אבל לסברא ראשונה לא וכמ"ש תוס' שם ואין ראייה השתא לר"ת כו' וכ"ז לשיטת תוס' שפי' הסוגיא דרפמ"ז דיבמות כר"מ [וערא"ש שם] אבל לפי הרמב"ן ורשב"א ונ"י שפי' דאתי אף כרבנן ובכה"ג מודי א"כ זה הדין הוא לכ"ע ולשיטתם הא דקדושין נמי פלגא ופלגא הוא וכמ"ש"ל (בליקוטים) בא"ח סי' קנ"ו סי"ג. והנה מיעוט דשכיח טובא חיישינן לד"ה מבדיקת הריאה ואף בלא חזקה ואף בחזקה שכנגדה כמו בריאה. ביאור הגר"א שם.

¹⁶ מהרא"י בפסקיו סימן קס"ו /קס"ז/ ובת"ה סימן רע"א ומהרי"ו סימן קע"ד

¹⁷ ואם ידוע שבמדינתנו לעולם לא תחלוב בלא ולד, ומשום מיעוט הבאים ממקום אחר הלא גם שם רובם אינם חולבות אלא אם כן יולדות, והוי ליה מיעוטא דמיעוטא, עיין מרדכי סוף פרק הזרוע [חולין רמז תשלז], וכיון דהוה מיעוטא דמיעוטא לכולי עלמא לא אמרינן סמוך מיעוטא דמיעוטא לחזקה, ומותר בפשיטות הגה' חת"ס

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הראשון¹⁸, אפילו הכי אסור, ובמקום שאין דרך סתם עזים בכך שלא נשמע שם, אין לחלק בין עזים לפרות ומתירין בצרוף שני צידי היתר או בספק ספיקא.

בהמה שראינה¹⁹ חולבת וידענו שלא ילדה, אם אחר כך ראינה מניקה ולא ידענו אם ילדה אותו אם לא הרי זו בחזקת שילדתו, דחזקה הוא שלא היתה מרחמת עליו להניקו אם לא ילדה אותו, ואפילו הוא מין אחר.

ד. היתה לה חמותה אינה חוששת יצאה מליאה חוששת

כבר התבאר במסכת יבמות דף קיט. שאשה²⁰ שאין לבעלה לא בן ולא אח, וחמותה וחמיה הם במדינת הים, ואפילו אם מעולם היו במדינת הים²¹ ומת בעלה, מותרת לינשא לשוק ואין חוששים שמא נתעברה חמותה וילדה זכר והיא זקוקה לו, שהרי זה ספק ספיקא²² אחד שמא לא נתעברה חמותה, ואפילו תאמר שנתעברה שמא ילדה בת ואינה זקוקה ליבם כלל, אבל אם יצתה חמותה מכאן והיתה מעוברת, שאין כאן אלא ספק אחד שמא בת שמא זכר, חוששים שמא זכר ילדה והיא זקוקה לו ואסורה לינשא לשוק.

ה. גדייה שילדה שלש בנות וכל בנותיה ילדו שלש שלש כולן נכנסות לדיר להתעשר

¹⁸ לאו למימרא דס"ס גמור לא מהני דהא ודאי ס"ס שרי בכל דוכתא אלא ר"ל ספק ספיקא כי האי דלא הוי ס"ס גמור לא סמכינן אמה שחולבת וכן הוא בפסקי מהרא"י והבאתיו לעיל סימן ק"י דין ב'. ש"ך שם ז. ובט"ז כתב דצ"ע למעשה באם ילדה ב' גדיים א' זכר וא' נקבה דאיכא ס"ס גמור ספק שמא ילדה כבר קודם שנולדו אלו ואת"ל לא ילדה מ"מ שמא הזכר נולד אחרון וליכא כאן בכור כלל וכו' ע"ש

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם ד

²⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנז ט ומה שציין בעין משפט אות ג אינו מובן לי מה שייך לסוגיתנו למרות בציון זה כתב הרמב"ם וחזקת הנולדים מחצה זכרים ומחצה נקבות, וכבר ביארנו שהזכר שאין בו מקצת סימני אמו אינו מתקדש בבכורה ונמצא מיעוט הנולדים הן המתקדשין בבכורה ואין חוששין למיעוט, וזה דלא כר' יהושע ובכל מקרה לא איתני גבי בכורה

²¹ פ"ת שם יג בשם נו"כ תניינא סימן קמ"ה

²² לבוש שם אולם בב"ש יא שם כתב מתוס' והנמק"י שטעם ההיתר משום היא בחזקת היתר לשוק ורוב מסייע נמי היתר לשוק דרוב מפלת ויולדת נקבות, אבל אם יצאה מעוברת איתרע החזקה אדרבא קצת החזקה ליבם. ועיין פ"ת יד הביא שהנ"י הוסיף שם בטעם הדבר (והובא ג"כ בתיו"ט שם) דכיון שיצאת מלאה ועבר זמן לידתה אין אומרים שמא הפילה דה"ל כמיתה ואסיקנ' בפ' כל הגט דלשמא מת לא חיישי' וכיון שנסתלק מיעוט מפילות וחזקה דשוקא לא נשאר כאן אלא ספק דמחצה זכרים ומחצה נקבות ולפיכך יצאת מלאה חוששת עכ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כל הנולדים²³ באחד בתשרי²⁴ עד עשרים ותשעה באלול מצטרפין ומעשרין מאלו על אלו, נולדו חמשה טלאים בעשרים ותשעה באלול וחמשה באחד בתשרי אין מצטרפין, ילדו תולדות בתוך שנתן הרי היא ובתה נכנסים לדיר להתעשר.

²³ רמב"ם הלכות בכורות פרק ז הלכה ו

²⁴ בפרק מעשר בהמה פליגי ר"מ אמר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ור' אלעזר ור"ש אמרו באחד בתשרי ופסק רבינו ז"ל כר' אלעזר ור"ש דהם רבים ועוד דהוי מחלוקת ואח"כ סתם במשנה דאמרו שם אח"כ כל הנולדים מאחד בתשרי עד כ"ט באלול הרי אלו מצטרפין והך אתיא כר' אלעזר ור"ש ולכך דחה רבינו ז"ל סתם משנה דבפ"ק דר"ה דאמר בתחלתה באחד באלול ר"ה למעשר בהמה. עיין לח"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

